

A SCRIE - O NORMALITATE A EXISTENȚEI

de MIRELA ROZNOVEANU

Bănuiesc că impulsul de a scrie la această rubrică vine din neîncrederea firească a oricărui scriitor față de imaginea creată despre sine de chiar scrisul său, o oglindire distorsionată de legile „refracției estetice” și, implicit, ale limbii. Cu toate acestea, nu am de gând să sugerez modificări de contur ale oglinzii alcătuite independent de mine, ci doar să mă opresc la incidente (impure din punct de vedere estetic), în urma cărora s-au ivit cărțile mele. În timp, am descifrat surprins un pattern pe care mi l-am autocreat și în care apoi m-am situat confortabil, folosindu-l în avantajul meu, chiar provocându-l să apară.

Idėja cărții e ca un spor care supraviețuiește, în mod miraculos, undeva într-un colț al minții, în timp ce alții nenumărați mor. Dacă acea idee crește armonios, o las să ajungă o obsesie. Amăn cât pot materializarea proiectului până la un punct critic în care știu că, dacă mai ezit mult, energia meditativă a cărții încă virtuale va colapsa în tensiunea creată. În această fază tulburătoare, las totul deoparte și plec într-un loc cât se poate de îndepărtat de lumea în care trăiesc. Am nevoie de un răgaz, de un fel de lună de miere în care să fiu doar eu și ideea mea într-o deplină intimitate. M-au însoțit întotdeauna în aceste „fugi” mama, apoi copilul, și câteodată amândoi.

Sunt de fapt vacanțe false, în care îmi place să mă plimb singură, să contemplu un ochi de apă sau un peisaj sălbatec, lucrând în acel plan secund al gândirii. Cei din jur spun că sunt ursuză, irascibilă, nesociabilă, mută. Apoi, într-o dimineață, încep să dezvolt un motiv, să scriu un paragraf, o scenă poate dintr-un capitol final (deși cartea nu are încă nici început, nici mijloc, pentru că încă nu există), un dialog, o întâmplare ce mi se pare centrală, sau să creionez ansamblul uman ce se vrea exprimat de mine.

Este ca și cum aș fi absorbită de un vârtej, care este de fapt tensiunea cărții ce se vrea scrisă, un fel de câmp cantitativ acaparator și protector totodată pentru că îmi conferă o concentrare maximă, de nimic egalată. Doar un singur lucru a răzbătut în ani prin acest baraj: plânsul (când era mic) sau chemarea copilului. Citesc imens, și în mod progresiv, simt cum crește, prin recul, structura ideologică a cărții. Fraze disparate se modulează cu precizie, indicându-mi apartenența la un capitol sau motiv anume. Totodată, ca și când ar fi atrase de acest câmp viu, vin spre mine în mod natural exact acele cărți, surse de informație de care am nevoie.

Am început prima carte, „Lecturi Moderne”, publicată la Cartea Românească în 1978, la Rucăr, într-o vară, unde un unchi mi-a cărat cu un IMS câțiva saci de cărți la rugămintea mamei care, firește, era cu mine.

Într-altă vară, am luat bilete prin ONT la Predeal. Ni s-a dat o cameră mizerabilă pe care am schimbat-o ziua următoare. În acea noapte, am împărțit același pat cu mama și copilul, care se zvârcolea neputând să doarmă. Încercând să-l protejez, între somn și trezițe, n-am făcut decât să mă gândesc la acel eseu despre roman pe care vroiam să-l scriu de luni de zile. Apoi

Cred de altfel tot mai mult că suntem aleși cumva să facem ceea ce facem, de către o exigență superioară a speciei, și că nu ne putem îndeplini destinul decât mergând până la capăt în sensul ce ni se lasă descifrat. Ceea ce sper e să fiu la înălțimea acestei alegeri.

a fost ceva ca o undă luminoasă, similară cu ceea ce am trăit când am avut la șapte ani revelația cititului. Zilele următoare, am umplut un caiet cu proiectul a ceea ce avea să fie „Civilizația Romanului”, la care am lucrat cu intermitențe din 1979 până în 1989. Al doilea volum a apărut la Cartea Românească în 1991 și sper să-l termin și pe ultimul. Îmi amintesc că în acele dimineți băiatul meu încerca să meargă pe iarba poienii, nu departe de masa mea improvizată din curtea vilei. Și de-odată a început să alerge singur răsând, cu mânuțele ridicate.

„Timpul celor Aleși”, publicat în 1988 la Cartea Românească cu titlul schimbat de cenzură în „Totdeauna Toamna”, s-a definit în spital. Mă îmbolnăvisem imediat după apariția la Editura Albatros a primului volum al „Civilizației Romanului” (lucru care se produce de altfel după apariția fiecărei cărți).

Dureri îngrozitoare mă fulgerau când încercam să articulez un cuvânt. Nu puteam vorbi. Se bănuia că nervul laringial fusese distrus în urma unei viroze. Au urmat luni de zile de mușenie, singurătate, suferință, în care comunicam cu cei din jur prin scris. În acele luni de spital mă preocupa Aurelius Augustinus și ale sale „Confessiones”, volum pe care îl citisem într-o veche ediție franceză împrumutată cu greu de la Biblioteca Academiei. Începusem de fapt lucrul la capitolul „Veriga de Aur” din al doilea volum al Civilizației, dar mă contraria că ceea ce se contura în mintea mea nu era nicidecum eseistic, ci epic. Într-o după-amiază, copilul și mama au venit să mă vadă în spital. Copilul s-a culcat pe patul meu, a îmbrățișat perna și a spus: „mamă, de ce nu ești sănătoasă? și de ce nu scrii?” Iar mult amănatul fapt s-a produs.

Am început lucrul la romanul „Platonina”, apărut anul trecut la Editura „Sirius”, într-o retragere de câteva zile la casa părintească de la Constanța în vara atât de tulburătoare, agitată, disperată, a lui 1990, iar „Viața pe Fugă”, ce trebuie să apară curând la aceeași editură, fiind cu copilul într-o localitate izolată din Munții Catskills din Statul New York. Vara aceasta, după multe tergiversări și o retragere în pustietatea de la Tannersville din aceiași munți, unde m-a însoțit mama, am început lucrul la romanul „Amănat în America”.

Mă întreb uneori de ce scriu? De ce nu mă odihnesc în vacanțe? De ce nu dorm diminețile până la ora șapte în loc să mă scol la cinci? După care trebuie să fug la serviciu, de unde să mă duc scriile la tot felul de conferințe, cursuri, traininguri, etc pentru că pe continentul pe care acum trăiesc nu se poate

fără asta. Aici, a te specializa încontinuu este una din obligațiile locului pe care îl ocupi, fie că ești un slujbaş neînsemnat, fie un profesor universitar. Mi-e greu să dau un răspuns la întrebarea formulată, dar am realizat în timp un lucru important și anume că pentru mine a scrie este o normalitate a existenței pe care o execut cu imensă bucurie și teamă, dincolo de orice sacrificii sau privațiuni. Este un fel de sarcină în plus pe umerii mei în lupta și așa dură a supraviețuirii, pe care limba română și spiritul românesc pare că m-au ales ca să o îndeplinesc, fără recompense de nici o natură. Cred de altfel tot mai mult că suntem aleși cumva să facem ceea ce facem, de către o exigență superioară a speciei, și că nu ne putem îndeplini destinul decât mergând până la capăt în sensul ce ni se lasă descifrat. Ceea ce sper e să fiu la înălțimea acestei alegeri.